

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ВКІ

та Педагогічної радою

Фахового коледжу

економіки і права ВКІ

протокол від 16 серпня 2024 р. № 1

Світлана КОЛОТІЙ

ПОРЯДОК

реагування на доведені випадки булінгу (цькування) в Фаховому коледжі та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування) в Вінницькому кооперативному інституті та Фаховому коледжі економіки і права ВКІ

I. Загальні положення

1. Цим документом визначається порядок реагування на випадки булінгу (цькування) в інституті (коледжі), в тому числі при наявності підозри про вчинення булінгу (цькування) стосовно неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу.

2. У цьому Порядку терміни вживаються у таких значеннях:

Конфлікт - це зіткнення протилежно спрямованих, несумісних одна з одною потреб, інтересів, соціальних установок, планів тощо у свідомості окремої особи, яке виникає в міжособистісних взаємодіях окремих осіб чи груп.

Типовими ознаками конфлікту є:

- нерегулярність;
- баланс (рівність) сил – здатність кожної зі сторін конфлікту впливати на процес конфлікту, відносна рівність фізичних сил, соціально- психологічної адаптованості, комунікаційних навичок, соціального статусу, стану здоров'я, ментального розвитку;
- відсутність умислу заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страху, тривоги, підпорядкування своїм інтересам та/або спричинення соціальної ізоляції;
- розкаяння сторін конфлікту;
- зусилля сторін конфлікту спрямовані на вирішення конфлікту.

Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння – вчинення різних формах насильства (фізичного, економічного, психологічного, сексуального, в тому числі за

допомогою засобів електронної комунікації), двічі і більше разів стосовно однієї і тієї ж особи;

- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- умисні дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страху, тривоги, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого;
- дисбаланс (нерівність) сил – різниця у фізичному розвитку кривдника та потерпілого, рівні соціально-психологічної адаптованості, комунікаційних навичок, соціальному статусі, стані здоров'я (наявність інвалідності чи особливих освітніх потреб), ментальному розвитку тощо;
- відсутність розкаяння у кривдника.

Сторони булінгу (цькування) – це безпосередні учасники випадку – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності); однією зі сторін випадку булінгу (цькування) обов'язково є малолітня чи неповнолітня особа.

Кривдник (булер) – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, котра вчиняє булінг (цькування) по відношенню до іншого учасника освітнього процесу.

Потерпілий (жертва булінгу) – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, стосовно якої було вчинено булінг (цькування), в результаті чого безпосередньо заподіяно фізичну, психологічну, матеріальну шкоду, приниження, страх, тривогу, підпорядкування інтересам кривдника та/або спричинення соціальної ізоляції.

Спостерігачі – безпосередні свідки та/або очевидці випадку булінгу (цькування).

Наслідок булінгу (цькування) – фізична, психологічна, матеріальна шкода, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та/або соціальна ізоляція потерпілого.

Учасники булінгу (цькування) – сторони булінгу (цькування), інші заінтересовані особи у запобіганні та протидії булінгу (цькування) в закладі освіти, передбачені спеціальними законами та залучені до освітнього процесу у порядку, що встановлюється закладом освіти.

Фізичне насильство – форма насильства, в тому числі при вчиненні булінгу (цькування), що включає штовхання, зачіпання, підніжки, бійки, стусани, ляпаси, удари та інші дії, які завдають біль і тілесні ушкодження тощо.

Психологічне насильство – форма насильства, в тому числі при вчиненні булінгу (цькування), що включає образи, поширення неправдивих чуток, ізоляція, ігнорування, бойкот, відмова від спілкування, погрози, маніпуляції, шантаж тощо.

Економічне насильство – форма насильства, в тому числі при вчиненні булінгу (цькування), що включає дрібні крадіжки, пошкодження або знищення особистих речей, вимагання грошей, їжі тощо.

Сексуальне насильство – форма насильства, в тому числі при вчиненні булінгу (цькування), що включає образливі жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток, обмацування сексуального (інтимного) характеру та/або змісту, сексуальні домагання тощо.

Кібербулінг – булінг (цькування), який вчиняється із застосуванням засобів електронних комунікацій (фото, відео і аудіо фіксація).

3. Проявами булінгу (цькування) в закладі освіти, які є підставою для обґрунтованої підозри та реагування, є:

1) психологічні:

- замкнутість, тривожність, страх або навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- невірноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки на контрастну; уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення однолітків, бажання спілкуватись із значно молодшими дітьми;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватись;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, заниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до прогулювання навчання;
- відмова йти до закладу освіти з посиленням на погане самопочуття; депресивні розлади;
- аутоагресія (самопошкодження); суїцидальні нахили та думки; інші прояви.

2) фізичні:

- явні фізичні пошкодження;
- ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо); скарги дитини на біль та/або погане самопочуття;
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- наявність фото, відео та аудіо матеріалів фізичних знущань; інші прояви.

3) економічні:

- наявні пошкодження або зникнення майна та/або особистих речей;
- скарги на пошкодження чи зникнення особистих речей; скарги на вимагання особистих речей, їжі, грошей;
- інші прояви.

4) сексуальні:

- скарги на образливі жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток, обмацування сексуального (інтимного) характеру та/або змісту;
- наявність фото, відео та аудіо матеріалів сексуального (інтимного) характеру та/або змісту;
- приховування статевих ознак через сором'язливість шляхом нашарування великої кількості одягу на тілі або використання одягу, який максимально приховує тіло;
- інші прояви.

4. До булінгу (цькування), який вчиняється стосовно неповнолітньої особи та/або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу в інституті (коледжі), слід відносити випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні інституту (коледжу), гуртожитку та прилеглих територіях та/або за його межами, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

II. Суб'єкти реагування на випадки булінгу (цькування) в інституті (коледжі)

1. Суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування) в інституті (коледжі) є:
  - Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж економіки і права Вінницького кооперативного інституту»;
  - Вінницький кооперативний інститут;
  - служба у справах дітей та центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
  - ГУНП в Вінницькій області.
2. Діяльність суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в коледжі здійснюється на таких принципах:
  - законності;
  - відкритості та прозорості;
  - дотримання прав і свобод людини;
  - поваги та неупередженого ставлення до сторін булінгу (цькування); конфіденційності;
  - взаємодії та співпраці;
  - невідкладного реагування; комплексного підходу;
  - нетерпимості до булінгу (цькування) та визнання його суспільної небезпеки.

III. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування)

1. Підставою для реагування в інституті (коледжі) на випадки булінгу (цькування) є заява або повідомлення про випадок та/або підозру його вчинення стосовно особи та/або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, отриманої суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування).

Повідомлення можуть бути в усній та/або письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації (телефон, соціальні мережі, електронна пошта, електронні месенджери, офіційні веб ресурси та ін.).

2. Повідомляти про випадки булінгу (цькування) в інституті (коледжі) може будь-яка особа, учасником або стороною якого вона стала або яка підозрює про його вчинення стосовно особи та/або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, або про який отримала достовірну інформацію.

Повідомлення про випадки булінгу (цькування) або підозру про його вчинення можуть подаватися до будь-якого суб'єкта реагування, визначеного у пункті 1 розділу II цього Порядку.

3. Учасники освітнього процесу зобов'язані вжити заходів невідкладного реагування у разі звернення особи та/або якщо вони стали свідками булінгу (цькування) (оцінити рівень небезпеки життю та здоров'ю сторін булінгу (цькування), негайно втрутитись із метою припинення небезпечного впливу, надати (за потреби) невідкладну медичну та психологічну допомогу, звернутись до органів охорони здоров'я для надання медичної допомоги тощо).

4. Ректор інституту:

- призначає уповноважену особу за реалізацію норм законодавства у сфері запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в інституті (коледжі) з числа своїх заступників;
- у разі отримання заяви про випадок булінгу (цькування) не пізніше однієї доби повідомляє ГУНП в Вінницькій області про звернення, одного з батьків або законних представників особи; для невідкладного надання психологічної допомоги (за потреби) інформує службу у справах дітей та/або центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; для організації надання медичної допомоги постраждалій особі (за потреби) викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- визначає наказом склад комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) з метою проведення розслідування;
- у випадку тимчасової відсутності уповноваженої особи визначає цим наказом особу зі складу комісії, відповідальну за підготовку матеріалів для засідання (шляхом опитування учасників випадку, з'ясування наявності фото та відеофіксацій, психологічної характеристики сторін тощо);
- інформує особу, яка звернулася із заявою, про подальший порядок її розгляду;
- скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) не пізніше, ніж три робочі дні з дня надходження заяви про випадок або підозру з метою планування та застосування необхідних заходів реагування.

IV. Діяльність комісії інституту (коледжу) з розгляду випадків булінгу (цькування)

1. Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) є колегіальним органом, яка скликається в кожному окремому випадку надходження заяв про випадки булінгу (цькування) в інституті (коледжі) не пізніше ніж три робочі дні з дня надходження заяви або повідомлення.

2. До складу комісії входять уповноважена особа та інші заінтересовані особи за рішенням ректора інституту.

До участі в засіданні комісії також можуть бути залучені сторони булінгу (цькування) (за потреби), один з батьків або законних представників неповнолітнього кривдника та потерпілого, представники інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти та інших заінтересованих сторін.

3. Комісія на своїх засіданнях розробляє пропозиції та рекомендації з питань, що належать до її компетенції.

4. За підсумками роботи комісії складається протокол.

5. За виконання та моніторинг запланованих заходів відновлення та нормалізації психологічного клімату в інституті (коледжі) та визначених рекомендацій для учасників булінгу (цькування) згідно з протоколом засідання комісії відповідає уповноважена особа або особа, яка її замінює у разі відсутності відповідно до наказу про склад комісії.

6. До повноважень комісії належать:

- розгляд та аналіз матеріалів за результатами проведеного розслідування щодо з'ясування обставин на підставі заяви про булінг (цькування);
- визначення сторін булінгу (цькування), можливих причин та необхідних заходів для їх усунення;
- планування заходів стабілізації психологічного клімату у колективі, формування емпатії між сторонами булінгу (цькування) та надання соціальних та психолого-

педагогічних послуг сторонам булінгу (цькування), в тому числі із залученням необхідних фахівців із надання правової, соціальної та іншої допомоги тощо;

- формування рекомендацій для педагогічних працівників коледжу щодо доцільних методів навчання та організації роботи з неповнолітніми сторонами булінгу (цькування) та їхніми батьками або законними представниками;
- формування рекомендацій для батьків або законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

V. Порядок застосування заходів виховного впливу в коледжі

1. Заходи виховного впливу застосовуються для відновлення та нормалізації відносин між учасниками освітнього процесу після випадку булінгу (цькування) з метою створення та сприятливого для навчання та роботи освітнього середовища.

2. Заходи виховного впливу застосовуються у разі наявності факту булінгу (цькування) в інституті (коледжі) по відношенню до кривдника, потерпілого та свідків.

3. Заходи виховного впливу мають забезпечити дотримання прав та інтересів сторін булінгу (цькування), необхідне виховання та освіту, соціальну та психолого-педагогічну допомогу.

4. Заходи виховного впливу реалізуються педагогічними працівниками коледжу із залученням необхідних фахівців із надання правової, психологічної, соціальної та іншої допомоги.

5. Необхідні заходи виховного впливу визначає та планує комісія з розгляду випадків булінгу (цькування).

6. Ректор інституту забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

7. Практичний психолог, викладачі, куратори навчальних груп у межах своїх посадових обов'язків:

- діагностують стан психологічного клімату в колективі, в якому відбувся булінг (цькування);
- за результатами діагностики розробляють план корекційної роботи з кривдником та свідками із залученням батьків або законних представників; розробляють та реалізують програму індивідуальної реабілітації для потерпілого;
- розробляють профілактичні заходи для групи, в якій зафіксовано випадок булінгу (цькування); для батьків або законних представників;
- забезпечують надання психологічного супроводу здобувачів освіти, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування).

8. Педагогічні працівники, які забезпечують освітній процес для групи, в якій зафіксовано випадок булінгу (цькування):

- виконують рекомендації комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) в коледжі щодо доцільних методів навчання та організації роботи з неповнолітніми сторонами булінгу (цькування) та їхніми батьками або законними представниками;

- забезпечують інтеграцію антибулінгового компоненту в освітній процес, який визначається правилами поведінки учасників освітнього процесу в інституті (коледжі) та нормами чинного законодавства.

Кодекс честі

студента Вінницького кооперативного інституту та Фахового коледжу економіки і права ВКІ

1. Визнавати верховенство закону та дотримуватися норм чинного законодавства.
2. Оволодівати новітніми досягненнями своєї професії, щоб принести найбільшу користь суспільству.
3. Пишатися тим, що є студентом коледжу та громадянином України.
4. Поважати своїх викладачів.
5. З повагою відноситися до обслуговуючого персоналу, що забезпечує належні умови навчання.
6. Розуміти необхідність щоденної праці для кращого опанування спеціальністю.
7. Усвідомлювати себе в команді, мати спільні цілі, відчуття єдності.
8. Творити добро, ставитися до всіх так, як хочеш, щоб ставилися до мене.
9. Не приймати імпульсивних рішень у стосунках із товаришами по навчанню і викладачами.
10. Бути справедливим і вимогливим до себе і товаришів по навчанню.
11. Поважати чужу думку (товаришів по навчанню, викладачів, наставників та ін).
12. Бути зібраним, охайним, підтримувати належний зовнішній вигляд.
13. Позбуватися таких вад, як зарозумілість, жадібність, нетерпимість, впертість.
14. Не займатися фальсифікацією чи вигаданням наукової чи навчальної інформації, плагіатом.
15. Не використовувати неправильну дослідницьку інформацію.
16. Не використовувати особистих стосунків для підвищення оцінки або отримання якихось привілеїв (балів, кредитів тощо).
17. Не копіювати в інших студентів звітів, лабораторних робіт, комп'ютерних програм тощо.
18. Не боятися висловлювати власну думку, брати на себе ініціативу.
19. Діяти відповідно до норм цього кодексу, високо нести честь, гідність і благородні традиції своєї професії, свого коледжу, високим професіоналізмом та зразковою поведінкою підвищувати їх авторитет у суспільстві.
20. Вести здоровий спосіб життя, допомагати товаришам позбутися шкідливих звичок.
21. Бережливо відноситися до наданого коледжем обладнання та майна.
22. Зміцнювати навчально-матеріальну базу коледжу, не ухилятися від робіт по підтримці належного санітарного стану у навчальному корпусі та гуртожитках та благоустрою території коледжу у позанавчальний час.
23. Навчитися радіти не лише своїм успіхам, але й успіхам товаришів.
24. Ніколи нікому не заздрити і не зводити наклепи - це озлоблює людей і руйнує їхні відносини.
25. Намагатися прийти на допомогу товаришу, не чекаючи, поки він про це попросить.
26. Не поспішати звинувачувати когось, якщо мені погано. Учитися самому долати труднощі.
27. Цінувати студентську дружбу.
28. З повагою відноситися до людей старшого віку, бути завжди вдячним своїм батькам.

Кодекс честі

викладача Вінницького кооперативного інституту та Фахового коледжу економіки і права ВКІ

1. Визнавати верховенство права та принципово реагувати на його порушення.
2. Усвідомлювати своє призначення: творити добро і реалізувати своє покликання у закладі освіти.
3. Дотримуватися чесності у викладанні, оцінюванні успіхів студентів, у дослідженнях, кар'єрному просуванні та інших починаннях.
4. Розвивати в собі головні цінності співтовариства - чесність, довіру, прямоту, повагу.
5. Постійно працювати над самовдосконаленням.
6. Бути впевненим у собі, не допускати зверхності у стосунках зі студентами.
7. Бути справедливим і вимогливим до студентів.
8. Ставитися до студентів ввічливо й доброзичливо, але не допускати панібратства.
9. Намагатися, щоб студенти і колеги по роботі повірили у твій розум, чесне серце і працьовитість.
10. Розвивати у кожного студента почуття власної гідності й самоповаги.
11. Поважати думку студента, навіть коли вона не збігається з думкою викладача.
12. Схвалювати і підтримувати студентські пропозиції задля вдосконалення навчального процесу.
13. Завжди бути охайним, постійно дбати про належний зовнішній вигляд.
14. Всебічно сприяти виявленню обдарованих абітурієнтів і студентів та допомагати їхньому науковому зростанню.
15. Не допускати академічної недоброчесності, зокрема:
  - не брати винагороди (хабара) за сприяння абітурієнтам у вступі до ЗВО;
  - не вести зі студентами двозначних розмов про те, що контрольну чи курсову роботу, модуль, залік чи іспит можна купити;
  - не використовувати особисті стосунки з викладачами у корисливих цілях, тобто задля підвищення поточної успішності, написання модулів, складання заліків та іспитів окремими студентами;
  - не створювати студентам на заняттях чи іспитах сприятливих умов для списування, фальсифікації даних;
16. Не бути мовчазним та безініціативним, сміливо висловлювати незалежну думку, боротися за свої громадянські права.
17. Не допускати плагіату.